

LILLESAND KOMMUNE
Postboks 23
4791 LILLESAND

Deres ref.:	Vår ref.:	Dato:
	Sak/dok.: 06/02172-393	05.11.2021
	Ark.: 326.12	

Vedtak i navnesak 2020/444 – Toreheia mfl. i Lillesand kommune

Statens kartverk har i dag gjort vedtak om skrivemåten av følgende stedsnavn i Lillesand kommune:

- **Toreheia** (ås)
- **Lille Toreheia** (hei)
- **Toredalen** (dal)
- **Lille Toredalen** (dal)
- **Toremyr** (myr)
- **Toretjønn** (tjern)

Vedtaket er gjort med hjemmel i § 7 tredje ledd i lov om stadnamn.

Bakgrunn

Navnesaken ble tatt opp av Språkrådet i forbindelse med at Fylkesmannen hadde foreslått *Torehei* som navn på et naturreservat i Lillesand kommune. Skrivemåtene *Toreheia* og *Lille Toreheia* var de eneste godkjente skrivemåtene i Sentralt stedsnavnregister (SSR), jf. brev datert 07.10.2020. Navnesaken ble reist for å fastsette rett skrivemåte for offentlig bruk.

Rettslig grunnlag

Når skrivemåten av et stedsnavn skal fastsettes for offentlig bruk, er hovedregelen at det skal tas utgangspunkt i den nedarva lokale uttalen av navnet. Skrivemåten skal følge gjeldende rettskrivingsprinsipper for norsk, jf. § 4 første ledd i loven. Skrivemåten skal være praktisk og ikke skygge for meningsinnholdet i navnet, jf. § 1 første ledd.

I *utfyllende regler om skrivemåten av norske stadnamn* er det mer detaljerte bestemmelser om hvordan stedsnavn skal normeres.

I tillegg må det tas hensyn til normeringspraksisen i området og skriftradisjonen for navnet saken gjelder, og hva som er registrert i Sentralt stedsnavnregister (SSR) fra før. Lokale ønsker fra dem som har uttalerett, skal også spille inn.

Uttale og skriftradisjon

Det er ikke registrert uttaleopplysninger om noen av navna i herredsregistrert. Men følgende går fram av tilrådinga fra Språkrådet: «Av registreringer av tilsvarende navn fra Høvåg har herredsregisteret to *-heia*, tre *-myr*, seks *-tjønn* og én *-tjønna*.»

www.kartverket.no

I økonomisk kartverk fra 1966 er skrivemåtene *Toreheia*, *Toremyr*, *Toredalen*, *Lille Toredalen*, *Toretjønn* og *Lille Torehei* registrert. Skrivemåten *Toreheia* er brukt gjennomgående i kartserien Norge 1:50 000 i perioden 1967–2012. Når det gjelder navnet på tjernet er skrivemåten *Toretjønn* brukt i utgavene fra 1967, 1972 og *Toretjønn* i 1993, 2006 og 2012.

Høringssvar og tilråding

Kartverket sendte saken til uttalelse og kunngjøring i Lillesand kommune i brev datert 26.10.2020, i tråd med § 8 i loven. I brev datert 15.10.2021 har kommunen sendt de lokale uttalelsene til Språkrådet. Kommunen skriver i sitt brev at saken har vært kunngjort i lokalavisen, samt på kommunen sine hjemmesider. Språkrådet har gitt sin tilråding i brev datert 19.10.2021.

I brev fra kommunen datert 15.10.2021 går det fram at det ikke har kommet inn noen uttalelser i saken. Videre står det at «Trimpunktet på toppen av heia blir kalt *Torehei*, antagelig etter ei gammel kartform. Om heia er bestemt form minst like vanlig som den ubestemte. Vi har konferert med Halvard Vesterhus i Historielaget. Vi er enige om at det ikke er grunn til å forandre *Toreheia* som i dag er den godkjente formen. *Toretjønn* må ha den skriftformen, ikke –rn.» Kommunen ønsker skrivemåtene *Toreheia*, *Lille Toreheia*, *Toredalen*, *Lille Toredalen*, *Toremyr* og *Toretjønn*.

Språkrådet skriver at «Artikkelvariasjonen blant skrivemåtene i SSR og ønskene fra kommunen må regnes som tradisjonelle og typiske for området. Dette er beskrevet av Vidar Haslum i *Artikkelløse stedsnavn i norsk talespråk* (dr.-art.-avhandling, Bergen 2003), og det innebærer at det finnes store områder med såkalt artikkelvariasjon, blant annet slik at ett og samme grunnord kan stå i ubestemt form i noen stedsnavn og bestemt form i andre. Særlig interessant her er Haslums opplysninger om stedsnavnene i Birkenes, ikke langt fra Lillesand. Der finner han at ubestemt form er hovedregelen for grunnord som *hei* og *dal*, men begge forekommer også i bestemt form (*-heia*, *-dalen*) (s. 201), og videre regner han grunnordene *myr* og *tjønn* blant dem «som foretrekker ubestemt form» (s. 115), jf. de foreslåtte skrivemåtene *Toremyr* og *Toretjønn*.» De tilrår derfor skrivemåtene *Toreheia*, *Lille Toreheia*, *Toredalen*, *Lille Toredalen*, *Toremyr* og *Toretjønn*.

Kartverkets vurdering

I denne saken må det vurderes om navna skal skrives i bestemt eller ubestemt form.

I de utfyllende reglene om skrivemåten av norske stedsnavn står det i punkt 2 at bruken av «bunden eller ubunden form skal rette seg etter den nedervde lokale uttalen». I dette området kan man finne både bestemt og ubestemt form i naturnavn. Om navnet på heia skriver kommunen i sitt brev at bestemt form er minst like vanlig som ubestemt, og at de ikke ønsker endring av den godkjente skrivemåten *Toreheia* i SSR. Dette støttes også av de skriftlige kildene hvor bestemt form er enerådende. Vi kan også ved oppslag i Sentralt stedsnavnregister (SSR) se at det både er normeringspraksis og gjort vedtak om *-heia* i flere naturnavn i Lillesand kommune. På dette grunnlag fastsetter Kartverket skrivemåtene *Toreheia* og *Lille Toreheia*.

For *Toredalen* og *Lille Toredalen* har vi ingen uttaleopplysninger, men skrifttradisjonen er bestemt form i økonomisk kartverk og kommunen ønsker denne skrivemåten. Kartverket fastsetter skrivemåtene *Toredalen* og *Lille Toredalen* i samsvar med lokalt ønske og Språkrådets tilråding.

Toremyr er brukt på økonomisk kartverk og er ønsket av kommunen. Myr har helst ubestemt form i området, jf. Haslum og uttaleopplysninger for tilsvarende navn i herredsregisteret. Kartverket fastsetter skrivemåten *Toremyr* i samsvar med lokalt ønske og Språkrådets tilråding.

Det som må vurderes i tillegg er om etterleddet i navnet på tjernet skal skrives *-tjørn* eller *-tjønn*. I kartserien Norge 1:50 000 er skrivemåten *Toretjørn* brukt i utgavene fra 1967 og 1972, mens i utgavene fra 1993, 2006, 2012 samt økonomisk kartverk fra 1966 er *Toretjønn* brukt. Ved oppslag i SSR kan vi i tillegg se at det er normeringspraksis for *-tjønn* i Lillesand kommune, og det er bl.a. gjort vedtak om navneleddet *-tjønn* i navna *Kaldveltjønn*, *Songelitjønn*, *Tvitjønn* mfl. Reglene i punkt 3.6 i de utfyllende reglene om skrivemåten av norske stedsnavn åpner for bruk av skrivemåten *-nn-* for *-rn-* i samsvar med uttalen. I forskriftens § 3 står det at «skrivemåten av norske stadnamn skal følge den rettskrivingsforma eller regionale samleforma som passar beste med den nedervde lokale uttalen.» Ut fra den oppgitte uttalen for tilsvarende navn i herredsregisteret og normeringspraksisen i kommunen mener vi det er godt grunnlag for å imøtekomme lokalt ønske. Skrivemåten *Toretjønn* fastsettes i samsvar med lokalt ønske, Språkrådets tilråding og normeringspraksisen i kommunen.

Kunngjøring

Kommunen skal sørge for at vedtaket gjøres kjent for de partene i kommunen som har klagerett etter § 12 første ledd i loven, og som ikke er adressater i dette brevet, jf. § 9 i forskrift om stadnamn.

Bruk av vedtatte skrivemåter

Vi vil minne om reglene i stedsnavnloven om plikt til å bruke vedtatte skrivemåter, jf. § 11, spesielt første setning, som har denne ordlyden: «Når skrivemåten av eit stadnamn er fastsett etter denne lova og ført inn i stadnamnregisteret, skal han brukast av eige tiltak av dei som er nemnde i § 1 tredje ledd.» Det vil si organer for stat, fylkeskommune og kommune samt selskaper som det offentlige eier fullt ut.

Vi presiserer at lov om stadnamn regulerer *offentlig* bruk av stedsnavn. Privatpersoner og bedrifter som ikke er heleide av det offentlige, er derfor ikke pålagt å følge vedtatte skrivemåter.

Når det samme navnet er brukt om ulike navneobjekter på samme sted, skal skrivemåten i primærfunksjonen som hovedregel være retningsgivende for skrivemåten i de andre funksjonene. Dersom dette vedtaket blir stående uten at det blir påklagd, legger vi derfor til grunn at kommunen vedtar samme skrivemåten i ev. adressenavn og adressedilleggsnavn der navnet blir brukt.

Når det er gjort vedtak om adressenavn, adressedilleggsnavn og kretsnavn (grunn-, valg-, skolekrets og kirkesokn), skal den vedtatte skrivemåten legges inn i matrikkelen, og adressenavn i SSR vil bli oppdatert fra matrikkelen. Vedtak om adressenavn skal fortsatt sendes til bl.a. Kartverket, jf. § 9 fjerde ledd i forskrift om stadnamn.

Klage

Vedtaket om skrivemåten kan etter § 12 i lov om stadnamn påklages av dem som etter § 6 bokstav a til c har rett til å ta opp saker om skrivemåten av stedsnavn. Klagefristen er tre uker fra meldinga om vedtaket er kommet fram til mottaker, jf. § 9 i forskrift om stadnamn. Dersom meldinga skjer med offentlig kunngjøring, starter klagefristen fra den dagen vedtaket blir kunngjort første gang. De som har klagerett, har rett til å se saksdokumentene, som er arkivert hos vedtaksorganet. Det er anledning til å søke om utsatt iverksetting av vedtaket til klagefristen er ute eller klagen er avgjort.

En eventuell klage skal sendes til Kartverket med kopi til kommunen. Klagen skal grunngis, og grunngivinga må behandle alle navn eller navneledd klagen gjelder.

Når man tar opp en klagesak, gjelder de samme saksbehandlingsreglene som for navnesaker ellers. Dersom vedtaket blir opprettholdt, sender Kartverket saken videre til klagenemnda for stedsnavnsaker, som er oppnevnt av Kulturdepartementet.

Med vennlig hilsen

Lars Fredrik Gyland
fylkeskartsjef

Linn Winnæss-Karlsen
saksbehandler stedsnavn

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Lenker: [Lov om stadnamn](#)
[Forskrift om stadnamn](#)
[Utfyllande reglar om skrivemåten av norske stadnamn](#)

Vedlegg: Tilrådinga fra Språkrådet

Kopi Lars Fredrik Gyland, LD - FKK Kristiansand (LK2KRI)
Maria Ellingsen, LD - FKK Kristiansand (LK2KRI)
SPRÅKRÅDET
MILJØDIREKTORATET